Lek en Huibert Kroniek

7e jaargang nr. 1, februari 2005

Periodiek van de Vereniging Historisch Lexmond en Hei- en Boeicop

VERENIGING HISTORISCH LEXMOND EN HEI- EN BOEICOP

opgericht 14 oktober 1998

Beschermheer	Dr. M. Bijleveld van Lexmond
Bestuur	W. van Zijderveld, voorzitter L.P. Kleppe, secretaris J.L.E. Bassa-de Jong, penningm. H. de With, vice-voorzitter W. Chaigneau J.A. Schaafsma S. de Ridder
Secretariaat	L.P. Kleppe Nieuwe Rijksweg 64 4128 BN Lexmond e-mail: l.p.kleppe@planet.nl
Ledenadministratie	J.L.E. Bassa-de Jong Huibertweg 2 4126 RA Hei- en Boeicop tel. 0345-599853
Redactie Lek en Huibert Kroniek	A. Doeland J.P. de Leeuw S. de Ridder e-mail: ridders@wanadoo.nl

---

CONTRIBUTIE 2005
Rekeningnummer:
3360.32.587

Leden	€ 13,00
Steunleden	€ 6,00
Buitenleden	€ 19,00

ACTIVITEITEN AGENDA:

Wo. 2 mrt.	Jaarvergadering in Dorpshuis Kortenhoeve
Za. 19 mrt.	Excursie Kromme Rijngebied, Amerongen, Huize Doorn
Di. 12 apr.	Lezing door J. Fioole over de Tweede Wereldoorlog in Internos.

7e jaargang nr. 1, februari 2005

EEN GROEIENDE GESCHIEDSCHRIJVING

W. van Zijderveld

In de zes jaar dat de Lek en Huibert Kroniek bestaat, heeft u hierin al veel over de historie van Lexmond, inclusief Lakerveld, en Hei- en Boeicop kunnen lezen. Zo langzamerhand zijn er al veel facetten uit de kleurrijke locale historie belicht. Zo is er geschreven over het nieuws van 70 jaar geleden, de heksen in Lexmond en omgeving, de eerste autobussen tussen Vianen en Gorcum, het stoomgemaal van de polder De Eendracht, de herinneringen van J. van Rijn aan Lexmond uit de jaren dertig van de vorige eeuw, over de veeziekte van 1865/67 en over schimpnamen. Ook over de vele facetten van de historie van Lakerveld, zoals de ambachtsheren van Lakerveld, het Rechthuis, de Lakerveldse molens, de Van Bezooijens, de jacht, openbare verkopingen, de tol op de grens van Lakerveld en Meerkerk en niet te vergeten over Klein Aaichie is gepubliceerd. Over Hei- en Boeicop is onder andere een artikel opgenomen over het ontstaan van het dorp, over de perikelen na de reformatie, Zwaanskuiken, de Bijzondere Vrijwillige Landstorm, de Amerikaanse filmster Humphry Bogart, die in Heicop zijn voorouders had, het rampjaar 1672 en zo voort. U ziet het, het is een heel scala van de meest uiteenlopende onderwerpen. Dat maakt de Lek en Huibert ook zo boeiend. Het is vooraf nooit bekend waarover het dit keer weer eens zal gaan. Om die informatie voor uzelf te behouden en gemakkelijk toegankelijk te houden, kunt u uw exemplaren laten inbinden via het bestuurslid S. de Ridder.

We streven ernaar om de variatie van de onderwerpen zo groot mogelijk te houden. Voorlopig is er nog stof genoeg, want slechts een klein deel van wat in de archieven verborgen zit, is in de Lek en Huibert Kroniek opgenomen. Voorlopig is deze bron nog niet uitgeput. Ook de ouderen onder ons kunnen waardevolle informatie leveren. Helaas is op onze oproepen in het verleden maar minimaal gereageerd. Zo gaat toch veel informatie, over hoe men vroeger leefde, verloren. Of neemt u toch maar eens contact hierover op met een bestuurslid? Wij hopen van wel.

= = = = = = = = = = = = = = = = =

INSTRUCTIE VOOR DE GEMEENTEONTVANGER

H. de With

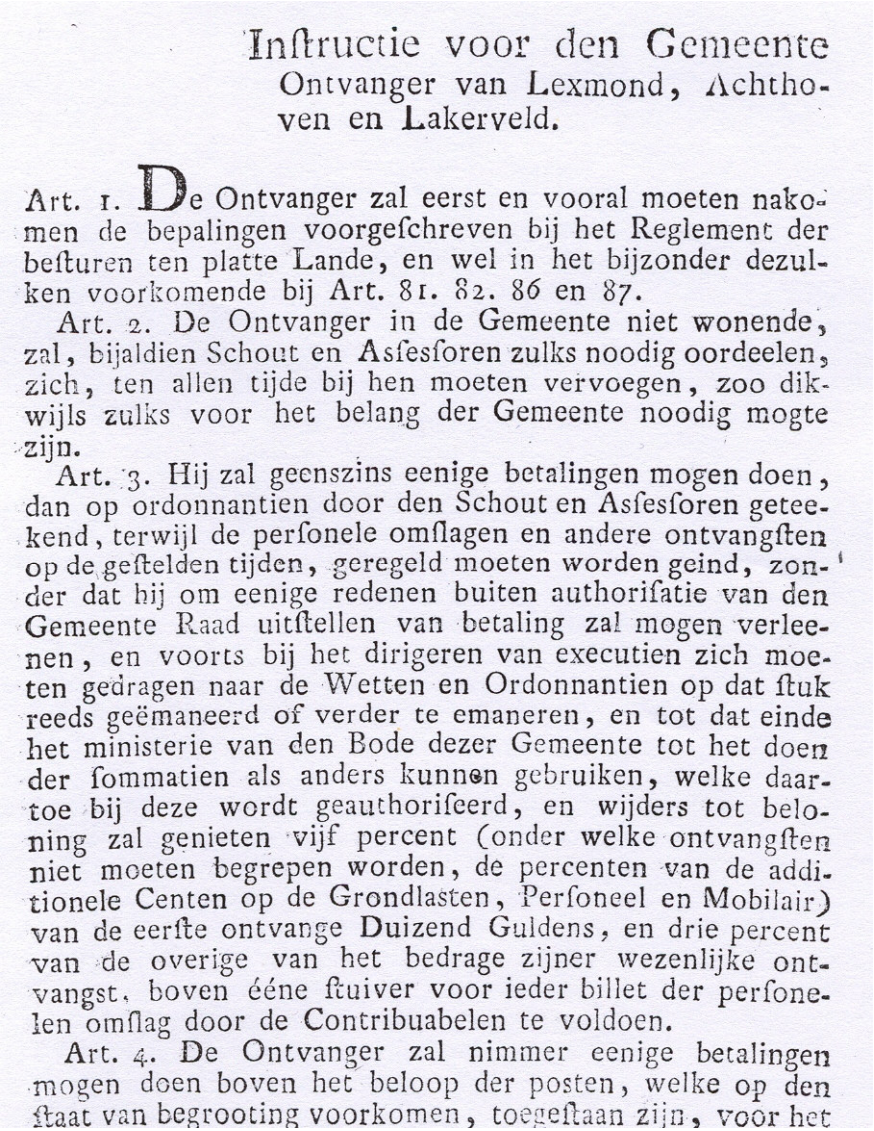

Inſtructie voor den Gemeente Ontvanger van Lexmond, Achthoven en Lakerveld.

Art. 1. De Ontvanger zal eerst en vooral moeten nakomen de bepalingen voorgeſchreven bij het Reglement der beſturen ten platte Lande, en wel in het bijzonder dezulken voorkomende bij Art. 81. 82. 86 en 87.

Art. 2. De Ontvanger in de Gemeente niet wonende, zal, bijaldien Schout en Aſſeſſoren zulks noodig oordeelen, zich, ten allen tijde bij hen moeten vervoegen, zoo dikwijls zulks voor het belang der Gemeente noodig mogte zijn.

Art. 3. Hij zal geenszins eenige betalingen mogen doen, dan op ordonnantien door den Schout en Aſſeſſoren geteekend, terwijl de perſonele omſlagen en andere ontvangſten op de geſtelden tijden, geregeld moeten worden geind, zonder dat hij om eenige redenen buiten authoriſatie van den Gemeente Raad uitſtellen van betaling zal mogen verleenen, en voorts bij het dirigeren van executien zich moeten gedragen naar de Wetten en Ordonnantien op dat ſtuk reeds geëmaneerd of verder te emaneren, en tot dat einde het ministerie van den Bode dezer Gemeente tot het doen der ſommatien als anders kunnen gebruiken, welke daartoe bij deze wordt geauthoriſeerd, en wijders tot beloning zal genieten vijf percent (onder welke ontvangſten niet moeten begrepen worden, de percenten van de additionele Centen op de Grondlasten, Perſoneel en Mobilair) van de eerſte ontvange Duizend Guldens, en drie percent van de overige van het bedrage zijner wezenlijke ontvangst, boven ééne ſtuiver voor ieder billet der perſonelen omſlag door de Contribuabelen te voldoen.

Art. 4. De Ontvanger zal nimmer eenige betalingen mogen doen boven het beloop der posten, welke op den ſtaat van begrooting voorkomen, toegeſtaan zijn, voor het

object van hetwelk de Ordonnantie is geſlagen, noch eenige overbrenging van den eenen post op den anderen, zonder authorifatie van Heeren Gedep. Staten doen, en ingevalle de ſtaat van begrooting van een ingetreden jaar nog niet mogt zijn goedgekeurd, zal hij elke maand nimmer het $\frac{1}{12}$ mogen te boven gaan van den post op de begrooting van het vorige jaar toegeſtaan.

Art. 5 Hij zal voor of op den vijftienden Mei van ieder jaar deszelfs rekening en verantwoording met de beſcheiden daartoe behoorende aan den Gemeente Raad van Lexmond C. a. moeten indienen, ten einde dezelve ingevolge Art. 57. van gemeld Reglement, kunnen opgenomen worden.

Art. 6. Hij zal gehouden zijn, voor deszelfs rigtige adminiſtratie eenen voldoenden perſonelen borgtogt te ſtellen van perſonen, binnen de Gemeente van Lexmond C. a. woonachtig en gegoed, ten bedrage eener ſomma van Drie Honderd Guldens, en daarvan bij behoorlijke gepaſeerde acte, alvorens tot het doen van den Eed te worden toegelaten doen blijken, en dezelve deponeren ter Secretarie van de Gemeente.

Art. 7. Eindelijk zal dezelve gehouden zijn, om in handen van den Schout en Gemeente Raad te doen den navolgenden Eed.

Ik zweere, mij, als Gemeente Ontvanger van Lexmond, Achthoven en Lakerveld, naar de voorſchriften, vervat bij het Reglement der Beſturen ten platte Lande, voor zoo veel zulks mij aangaat, en naar de vorenſtaande Inſtructie ſtiptelijk te zullen gedragen, en voorts alles te doen, dat een goed en getrouw Ontvanger ſchuldig is en behoort te doen.

Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig.

Aldus deze Inſtructie ontworpen en gearresteerd bij Schout en Gemeente Raad van Lexmond, Achthoven en Lakerveld, en ter approbatie aan de Ed. Groot Achtb. Heeren Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ingezonden, dezen 8 Mei 1817.

(get.) J. VEEN, G. H. VAN DOMPSELER,
Asſeſſoren.
JOH. RAMOTH, H. BASSA,
A. D. HARTOG.
E. J. MECIMA, Schout en Secret.

(lager ſtaat)

Geapprobeerd bij dispoſitie van Hun Edele Gr. Achtb. de Heeren Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, d. d. 31 October 1817, N°. 19. behoudens de daarin gemaakte verandering.

De Gedep. Staten voorn.

(get.) Ter Ordonnantie van dezelve:

(get.) J. V. D. SLEYDEN.

= = = = = = = = = = = = = = = = =

Voor- en achterkant van de medaille welke bij de schietwedstrijden van de B.V.L. werd uitgereikt.

Zie: Uit de 'Leerdammer' van 70 jaar geleden op pagina 18.

TOEN EN NU

W. van Zijderveld

Café De Drie Snoeken, De Beurs, met daarnaast de bloemenwinkel van De Beurs.

De Drie Snoeken is nu een herberg, De Beurs is in andere handen overgegaan en de bloemenwinkel van De Beurs is woonhuis geworden.

= = = = = = = = = = = = = = = = =

HEI- EN BOEICOP, BRAND EN BRANDWEER (deel 2, slot)

Joh. de With †

Brand in de kerk

In de zomer van 1918 sloeg de bliksem in de kerktoren en het kerkendak. Moest men altijd na een brandmelding lopend met de spuit naar de plek des onheils, nu was het een voordeel dat de spuit in de kerk was gestald. De torenbrand was snel bedwongen. Meer moeite kostte het om het vuur, dat tussen het oude en het nieuwe plafond woedde, onder de knie te krijgen. Ook hier kon men erger voorkomen, waarmee we deze brandweer postuum gerust mogen complimenteren. De totale schade aan de kerk beliep slechts 125 gulden.

De eerste motorbrandspuit

Afgezien van een paar schoorsteenbrandjes, een fikkie bij fietsenmaker Van den Bosch, die in het nog bestaande schuurtje van Arie Holl Lz zijn werkplaatsje had, wat nog wonderbaarlijk goed afliep, geen bijzonderheden, zij het, dat bij de gemeente de vraag rees of hun brandweer nog wel over goed gereedschap beschikte. Besloten werd een motorbrandspuit aan te schaffen, waarmee Heicop ten opzichte van zijn buurgemeenten beslist niet achter liep. Het werd een houten soort kaasbrik met een burrie, dus geschikt voor een één PK aandrijving voor het transport, en achterop een benzinemotor met pomp, gefabriceerd door de gebroeders Van Bergen uit Heiligerlee. De kostprijs, inclusief slangen, beliep f l2.500,-. De pompcapaciteit was 1000 liter water per minuut. Ter vergelijking: Lexmond kocht daarna een spuit van 500 liter en Meerkerk, samen met Leerbroek en Nieuwland, kochten een T-Fordchassis met pomp, capaciteit 750 liter per minuut.

Op 20 juni 1927 arriveerde de nieuwe aanwinst in Hei- en Boeicop en werd beproefd. Nou, dat viel reuze mee. Met drie stralen (mondstuk opening 24 mm) kon het haantje van de kerktoren worden gehaald.

De stalling was een probleem. Kon de oude handspuit wel door de deur die in de oostgevel van de consistorie zat, de nieuwe spuit lukte

dat niet, zodat door de gemeente een nieuwe dubbele deur moest worden geplaatst.
Na het nodige geharrewar werd besloten voor de oude handspuit een nieuw brandspuithuisje te bouwen tussen Bosseheul en Zwaanskuiken.

Blussen met de motorspuit

Dan, in de nacht van 6 oktober 1929, brand in de hooiberg van Bart Bogerd, nu Gerrit Kool. Dankzij de regen wisten twee passanten de brand in het natte hooi te blussen. De oorzaak bleef duister. Hoe kan een natte hooiberg, aan de achterkant, zomaar in de nacht gaan branden?
In de nacht van 19 op 20 augustus 1931 kraaide wederom de rode haan zijn victorie, nu in de, op een meter naast de met riet gedekte boerderij staande, hooiberg van Hendrik de Wildt. Berg en hooi gingen verloren, het huis kon worden behouden. Oorzaak onbekend. Het is begrijpelijk dat de onrust in het dorp toenam. Weer een raadselachtige brand. Er werd over brandstichting gesproken, ook in de gemeenteraad. Een raadslid stelde voor om een beloning voor de tipgever in het vooruitzicht te stellen, echter, burgemeester Pot voelde daar niets voor. *Als de Heicoppers iets weten, komen ze daar uit zichzelf wel mee voor den dag*, meende hij. Of hij daarin gelijk had, is de vraag. In later jaren zeiden veel Heicoppers wel te weten hoe de vork aan de steel had gezeten. Hoe dan ook, oorzaak onbekend.
Ook op 23 maart van dat jaar was er een vreemde brand geweest. In het pand Hei- en Boeicopseweg 86, de woning van onze veldwachter Simon Spuit, had het rieten dak gebrand, terwijl de bewoners al lang op bed waren. Ook hier een voorbijganger die het opmerkte. Oorzaak, het wordt eentonig, onbekend.
Dan in 1933, op 3 juli, brandalarm. De hooiberg van de weduwe Den Hartog, net tot in de nok gevuld met hooi, was in brand geraakt. Het reeds brandende achterhuis kon worden behouden, berg en hooi en een ernaast staande schuur gingen verloren. Gelukkig was hier de oorzaak wel bekend. Onvoorzichtig legen van een asla had de brand veroorzaakt.
In 1938 een kleine maar duistere brand bij Pieter Broere (Nova Cura). Ook hier zijn het voorbijgangers die in de nacht zien dat een

houten tuinbank staat te branden. Er was al een gat in het hout gebrand en men moest de bank in de wetering gooien. Dit terwijl de bewoners allang in de bedstee lagen. Oorzaak: wie het weet mag het zeggen.

De vrijwillige brandweer opgericht

Dan eisen de internationale betrekkingen zo langzamerhand alle aandacht op. Er kwam dreiging van oorlog en men oordeelde dat de bevolking beter moest worden beschermd, mocht het zover komen. Er werd door de provincie een vergadering belegd waar de plannen tot oprichting van een luchtbeschermingsdienst uit de doeken werden gedaan. Tevens werd duidelijk dat de brandweer beter moest worden georganiseerd. Staande de vergadering gaven zich al acht personen op voor een op te richten vrijwillige brandweer en tien personen waren genegen een cursus gasverkenning te gaan volgen. Eenmaal over de streep, werd hard van stapel gelopen. Al op 30 september 1938 vond de eerste brandweeroefening plaats onder leiding van A.J. Stravers, hoewel de vrijwillige brandweer toen feitelijk nog niet bestond. Ook werden door de gemeente wat noodzakelijke hulpmiddelen aangeschaft.
(Red.: Officieel werd de brandweer pas op 27-11-1945 opgericht.)

De motorspuit weigerde dienst

Voor een volgende brand moeten we verder naar 1939. In de nacht van 28 op 29 juli ontdekte een voorbijganger brand in een schuur achter de boerderij van A. de Jong. Het vuur sloeg snel over naar de hooiberg en vandaar naar het achterhuis van de boerderij. Natuurlijk werden de bewoners en de brandweer gewaarschuwd, maar tot schrik van allen weigerde de motorspuit zijn dienst, ondanks dat men hem daags tevoren nog had beproefd en in orde bevonden. Door de wind dreigde overslag naar een woonhuis en boerderij aan de overzijde van de weg. Assistentie werd ingeroepen van Vianen en Lexmond. Op dat moment herinnerde men zich dat er nog een handspuit in het brandspuithuisje moest staan. Toen deze was opgehaald bleek dit werktuig wel te willen werken en werd ingezet op de belending.
Op het moment dat de Viaanse spuit water ging geven, wist men ook onze motorblusser aan de praat te krijgen en behoefde Lexmond,

wel aanwezig, geen dienst te doen.
Van de boerderij ging de gehele opstal, uitgezonderd een schuur, helemaal plat. Ondanks een uitgebreid onderzoek kwam in de brandoorzaak geen licht.

De Luchtbeschermingsdienst
Inmiddels was er een vergoedingsregeling voor onderlinge hulpverlening met naburige gemeenten tot stand gekomen. Per uur werd 40 cent vergoed. In de nacht en op zondag een duppie meer.
In 1940 volgden de gebeurtenissen elkaar snel op. Er werden vrijwilligers gevraagd voor het waarnemen van een nachtelijke luisterpost in de kerktoren. Dit had niets te maken met waarnemen en doorgeven van overvliegende vliegtuigen, maar was bedoeld voor het tijdig waarnemen van calamiteiten. Er was speciaal voor die dienst elektrisch licht in de toren aangebracht. Deze dienst, hoewel op punten gewijzigd, heeft de gehele oorlog dienst gedaan. Later waren er 190 mannen voor beschikbaar, die om beurten een dienst draaiden, in wat men toen noemde de Luchtbeschermingsdienst. Er was door de Duitse bezetter voor deze wacht toestemming verleend om in de nacht buiten te zijn. Of de zich in eerste instantie beschikbaar gestelde vrouwen ook dienst hebben gedaan, is onbekend.

Neergeschoten vliegtuigen
Wat Hei- en Boeicop betreft nam Wereldoorlog Twee een aanvang in de vroege morgen van 10 mei 1940 met het overvliegen van grote aantallen vliegtuigen en het neerschieten van een Nederlands vliegtuig, net over de Huibert op de polder Middelkoop. De beide inzittenden wisten zich per parachute te redden. Ook kwamen in de vijf volgende oorlogsdagen grote aantallen vluchtelingen en terug-trekkende Nederlandse militairen naar en door Heicop.
Gedurende de vijf volgende oorlogsjaren ontsnapte ons dorp twee maal aan een ramp. In de nacht van 17 juni 1942 nam de Luchtbescherming waar hoe een in moeilijkheden verkerende Engelse bommenwerper over het dorp vloog en trachtte een noodlanding te maken, wat echter volkomen mislukte doordat de vlieger zijn toestel op 100 meter voor de Achterkade aan de grond zette en op die kade in botsing kwam met zestien populieren. De drie

nog aanwezige bemanningsleden vonden daarbij de dood en werden in Amersfoort begraven.
Ruim een jaar later werd een uit Duitsland terugkerende bommenwerper boven Heicop door een Duitse nachtjager aangeschoten en explodeerde, waarna het in een baaierd van vuur neerstortte, gelukkig achter in de polder Neder-Heicop. Hier vonden zes inzittenden hun trieste einde. Deze mensen zijn hier begraven. Bij hun graf wordt jaarlijks op 4 mei de dodenherdenking gehouden.
Opmerkelijk is dat beide toestellen op hun tweede missie naar Duitsland, nog geen maand oud zijnde, werden neergehaald.
In diezelfde zomer werd op last van de bezetter de 141 jaar oude klok uit de toren geroofd en zat de brandweer zonder alarm.

In 1947 kwam een nieuwe motorspuit

Na de oorlog vermelde men veel schoorsteenbranden. Kennelijk was in de oorlogsjaren van alles en nog wat verstookt en was de controle op de schoorstenen achterwege gebleven. Toen weer goede brandstoffen beschikbaar kwamen, onstond vele malen een schoorsteenbrand. In alle gevallen liep het met een sisser af.
Zo langzamerhand onstonden er problemen met de bijna twintig jaar oude motorspuit. Zijn capaciteit was teruggelopen tot 620 liter/min en de motor was onbetrouwbaar geworden. De gemeente wilde wel vervangen, maar dat was moeilijk, want er was nog zo weinig te koop. Fabrikant Kronenburg was bezig een kleine tweewielige spuit te ontwikkelen. Zou men daar op wachten? In een vergadering zei de brandweer, bij monde van haar commandant, de capaciteit te klein te vinden. Als het hier gaat branden, meende hij, is het met de vele rieten daken altijd een grote brand, met welke mening alle raadsleden konden instemmen. Dit was de reden om te besluiten gebruik te maken van het aanbod van de brandweerinspectie, die een grote tweewieler in de aanbieding had. Het was een Engelse Dennis, een waar waterkanon met een gegarandeerde wateropbrengst van 3000 liter per minuut. De kosten vielen echter zwaar, n.l. f 4.900,-.
Staande de vergadering stelden een zevental Heicoppers een renteloze lening in het vooruitzicht en het aankoopbesluit kon worden genomen. Doch hiermee waren de problemen nog niet opgelost, want de spuit kon maar niet geleverd worden. Uiteindelijk besloot

ons gemeentebestuur een andere aanhanger te kopen. Nu werd het een Beresford Stork met een capaciteit van 2000 l/min. De kosten van de tweedehands motorspuit beliepen een bedrag van f 3800,-.
Een legerdump jeep werd als trekkend voertuig aangekocht voor f 1500,-. Toen had men weer goed materieel beschikbaar, maar nog geen onderkomen. Uiteindelijk werd een vorstvrije garage gebouwd achter de kerk, wat weer een investering vergde van f 3400,-. Wel had de gemeente nog wat te verkopen, namelijk een eenmans-spuit (een emmerspuit?). Deze werd gekocht door P.J.J. van der Hagen voor twee gulden.
Voor een oude handspuit waren twee gegadigden, te weten A.J. Stravers en P.E. de Vos. Hij bracht vijftien gulden op. Dan was er nog de oude handspuit, type Jan van der Heiden, die werd verkocht voor f 50,-. En tot slot bracht het stenen brandspuithuisje nog f 700,- in het laatje. De oude motorspuit bleek nog f 200,- te kunnen opbrengen.
Er resteerde voor de gemeente toch nog een bedrag van f 7750,-, voor die tijd een forse investering. Aan de andere kant van de medaille: de Heicoppers konden weer gerust naar bed. Hun brandweer beschikte over uitstekend materieel.

De eerste brandweerauto

In 1962 (brandweermaterieel veroudert snel) voldeed de aanhangwagen-motorspuit niet meer aan redelijk te stellen eisen. De gemeente bestelde een nieuw blusvoertuig, te bouwen op een Chevrolet-chassis, bij Bikkers te Rotterdam. De gemeente Schoonrewoerd kocht tegelijkertijd eenzelfde wagen. Helaas kon dit voertuig niet in de garage achter de kerk, zodat hij een tijdelijk onderdak kreeg in de fruitschuur van zijn chauffeur, Luc. de Jong.
In datzelfde jaar werd, in samenwerking met Het Groene Kruis, een nieuw onderkomen gebouwd in de Van Zuilenstraat, waarvan de kosten f 42.800,- bedroegen. Waarmee ik onze reis door de Heicopse brandweergeschiedenis, vanwege de tijd gedaan op zevenmijlslaarzen, wil beëindigen.

Epiloog

Samenvattend kan gesteld worden dat de Heicopse vroede vaderen best de hand op de knip wisten te houden als het kleine uitgaven

betrof, maar als het echt nodig was, genegen waren voor hun brandweer diep in de beurs te tasten.
Tevens blijkt uit de historie dat de hulpverlening vanuit buurgemeente Lexmond in de vorige eeuw geen juiste brandbescherming kon bieden, zelfs niet in de ogen van het provinciaal bestuur. Nu dreigt de geschiedenis zich te herhalen. Is het geen eeuwen geleden dat een profeet opmerkte dat er niets nieuws onder de zon is?
(Red.: Bedoeld werd de samenvoeging van de korpsen van Lexmond en Hei- en Boeicop, die inderdaad op 1 januari 1998 is doorgegaan.)

Brandweerauto van 1962

Van links naar rechts, zien we de volgende personen.
Bovenste rij:
Thomas Bassa, Jan Verhoef, Adriaan Brouwer, Arie Brouwer, Arie de Wildt, Dirk Jan Brouwer en Barend Stravers in de auto.
Middelste rij:
Dik Pesselse, Frits Kool, Eip Aantjes, Freek de Lange, Arie Piet den Besten en Reinier van de Water.
Onderste rij:
Arie Bassa, Anton Haag, Johan van Ooien, Hans Haag en Dirk Bassa.

Brandweerauto van 1980

Van links naar rechts, zien we de volgende personen.
Staand:
Thomas Bassa, Anton Haag, Dik Pesselse, Arie de Wildt, Eip Aantjes, Arie Bassa, Arie Piet den Besten, Reinier van de Water, Dirk Bassa, Johan van Ooien en Hans Haag.
Gehurkt:
Freek de Lange, Frits Kool, Adriaan Brouwer, Dirk Jan Brouwer, Arie Willem Brouwer, Jan Verhoef en Barend Stravers.

Deze laatste twee foto's werden gemaakt tijdens de ingebruikname van de laatste brandweerwagen in 1980 voor Hei- en Boeicop. Tevens kregen zij toen nieuwe brandweerpakken en alarmmelders.

De lezing van dhr. Joh. de With werd gehouden in januari of februari van 1996 ter ere van het vijftigjarig bestaan in 1995 van de brandweer van Hei- en Boeicop.

= = = = = = = = = = = = = = = = =

UIT DE 'LEERDAMMER' VAN 70 JAAR GELEDEN

J.P. de Leeuw / W. van Zijderveld

Hei- en Boeicop

Bericht van 09-01-1935

- Voor deze gemeente is voor de werkelozen 40 kg kaas toegewezen, die slechts één keer zal worden verstrekt tegen een bedrag van f. 0,12 per kg.

Bericht van 26-01-1935

- Door A.J. Stravers wordt ten behoeve van de nieuwe woning van schilder M. van Beek een nieuwe brug aangelegd van 3 overspanningen.

Bericht van 27-02-1935

- Dinsdagavond 19 Februari j.l. werd in de "School met den Bijbel" alhier een ouderavond gehouden. Het Hoofd der School, de heer Hildebrand, opende door te laten zingen Psalm 105 vers 1 en 3 en gebed. Daarna las hij Matthëus 13 : 1-23. In zijn openingswoord wees de spreker op het groote nut van ouderavonden, n.l. om den band tusschen Huisgezin en School te versterken en ook om het beginsel zuiver te houden. Het gevaar is anders niet denkbeeldig, dat men komt tot beginselvervlakking. Het deed Spreker groot genoegen dat de opkomst zoo buitengewoon groot was. Zulks hebben we in onzen tijd nodig. De tijden zijn donker, de nood is groot, donkere wolken pakken zich samen boven land en volk. Ook de "School met den Bijbel" zal tot strijden geroepen worden! De schoolstrijd is nog niet voorbij! "Dit land zal de rust niet zijn". Spreker wekte allen op om getrouw te zijn, verwachtende de hulp van God den Heere, die zijn beloften ook thans vervullen wil en spreekt: Ik zal U niet begeven en Ik zal U niet verlaten. Mijn oog zal op U zijn! Mej. Te Paske, onderwijzeres, las uit het boek: "Kleuters die langs ons gaan" een interessante schets voor, n.l. "Dikkie's ontrouw". Uit deze kinderschets was voor ouders en onderwijzers nog al wat te leeren. Wat voor menschen zoo vaak "kinderachtig" lijkt, heeft voor 't kind de grootste waarden. Zulks kwam in deze schets zeer

duidelijk uit. In de pauze, waarin eenige ververschingen werden rondgediend, was er gelegenheid de tentoonstelling van teekeningen en handwerken te bezichtigen, waarvan een zeer ruim gebruik werd gemaakt. Na de pauze behandelde het Hoofd der School een leerzaam en gloedvol uitgesproken onderwerp: "Het Bijbelsch onderwijs aan Kinderen". Aan de hand van een drietal gedachten zette Spreker dit onderwerp uiteen:

1e. De eisch Gods tot dit onderwijs.
2e. De moeilijkheden en bezwaren, die door velen worden aangevoerd voor dit onderwijs.
3e. De rijke vrucht van dit onderwijs.

Elk dezer punten werd uitvoerig besproken en was voor huisgezin en school voor het grootste belang. Nadat nog enkele schoolzaken afgehandeld waren sprak het Hoofd der School een kort slotwoord, en werd gezongen Ps. 72 vers 11, waarna de heer J. de Jong Dz., Voorz. van het Schoolbestuur, met dankgebed eindigde.

Bericht van 06-03-1935

- Aantal schepen dat afgelopen maand de Zwaanskuikenbrug passerde bedroeg 2254 tegen 2032 in de maand januari.

Lexmond

Berichten van 09-01-1935

- Een vroolijke dag. Maandag arriveerde alhier een auto van de Erdalfabriek, waarmede de verschillende winkeliers in deze plaats werden bezocht. Het feit dat een vertegenwoordiger van een fabriek zijn afnemers per auto bezoekt, is echter niet zoo belangrijk om er een bericht van te plaatsen, doch wel wanneer het werkelijk iets bijzonders is en dat was het nu inderdaad! In de auto bevond zich een grammofoon, waarmede verschillende bekende zang- en muziekstukjes werden "uitgezonden". En ondanks de drukke Maandagsche bezigheden, kwamen allerwege de huismoeders voor den dag om even te luisteren naar datgene wat zoo klaar en duidelijk uit de auto tot hen klonk. Er was veel belangstelling!

- Zestig jaar organist. Zondag j.l. was het 60 jaar geleden dat de heer G. Lemmen in functie trad als organist bij de Ned. Herv. Kerk alhier. Gedurende 60 jaren heeft de heer Lemmen de zang der gemeente met het orgel begeleid! Welk een tijd! De nog zeer krasse organist is thans 78 jaar en vervult nog steeds met de meeste trouw deze functie. Aan het einde van de Zondagmorgen-Godsdienstoefening werd de jubilaris door de spreker van dezen morgen, de heer P. van Benthuizen, hartelijk toegesproken en werd hem door de gemeente zonder orgelspel de bekende zegenbede uit Psalm 134 toegezongen.

Bericht van 30-01-1935

- Door Oefening Sterk. Bij de laatste bestuursverkiezing van de Lexmondsche Damclub D.O.S. werd dit bestuur als volgt samengesteld: 1e Voorz.: R. Boogaard Bz.; 2e Voorz.: H. Versluis Az.; Secr.: F.J. Veen; Penningm.: B. de Jong en Alg. Adj.: J. Kuizinga.

Bericht 09-02-1935

- Uitslag Schietwedstrijd van den B.V.L. Afd. Lexmond.
  Koningschutters: N. Schrijvershof 193 p., C. Kloens Jr. 187 p., W. de Jong 180 p., A.H. van Ravensteijn (serie niet afgeschoten) 137 p..
  Scherpschutters: Jac. van Dieren 186 p., Jac. Kortenhoeven 183 p., G. Lakerveld 183 p., J.J. Overdijk 183 p., H. Versluis 182 p., G. Versteeg 180 p., L. de Jong 180 p., Kl. Lakerveld 179 p., T. de With 177 p., M. van Bekkem 177 p., P. Rietveld 174 p., D. Lakerveld 171 p., W.K. Haafkens 168 p., F.A. den Hartogh 163 p., H. Hoeke 162 p., A. de Jong 146 p.
  Maandagavond j.l. had in de Chr. school alhier uitreiking van bovengenoemde prijzen – waarvan de eerste uit een zilveren wisselkruis met zilveren draag-medaille en de rest uit kunstvoorwerpen bestonden – plaats. Deze vergadering stond onder leiding van den heer W.K. Haafkens, voorz. der afdeling. Door luitenant Groenendijk, die als naar gewoonte weer aanwezig was, werd over den B.V.L. gesproken en de prijzen uitgereikt. De voorz. deed enkele mededeelingen omtrent den B.V.L. en vergastte de aanwezigen – die tevens een eenvoudige traktatie genoten – op declamatie. Na een gezellig en gepast samenzijn sprak de heer Haafkens een slotwoord, waarna deze

bijeenkomst met het zingen van twee coupletten van het Wilhelmus gesloten werd.

Bericht van 20-02-1935

- Stormschade. Van den geweldigen storm die Zaterdag door deze streek woedde, kreeg onze gemeente ook haar deel. Van vele (nog nieuwe) woningen waaiden een aantal dakpannen. Een leegstaande hooiberg, van den heer C. van Kekem afkomstig, doch thans aan het Rijk toebehoorende, kreeg zooveel wind in de zeilen, dat nagenoeg al het riet van het dak afwaaide. 't Ergste was het met de hofstede, door H. de With bewoond, gesteld. Daar waaide het grootste gedeelte van den achtergevel los en kwam naar beneden. Er ontstond een ware ruïne en het mag verwondering wekken dat het, eenmaal zoover zijnde, niet erger geworden is.

Bericht van 23-02-1935

- Thans wordt alhier geen toestemming meer gegeven tot het beplanten van den dijkberm met vruchtboomen, wat altijd, met goedkeuring van het dijkbestuur, aan den binnenkant was geschied. Ook zullen eenige hooge doornhagen verdwijnen.

Bericht van 20-03-1935

- Veel bekijks. Zondag bevond zich in deze gemeente iemand met een éénwielig motorrijwiel. Wij hadden van zo'n vehikel nog nooit gehoord en schijnbaar wisten de meesten der ingezetenen van zulk een vervoermiddel ook niet af, daar de belangstelling voor het vreemde ding groot was.

Bericht van 27-03-1935

- Schoorsteenbrandje. Bij den heer N.K. werd Donderdag een schoorsteenbrandje ontdekt. Metselaar J. de J., die direct gehaald werd, wist door blusschen erger te voorkomen.

Bericht van 30-03-1935

- Wegenaanleg. Naar we vernemen zal het aanleggen van den nieuwen weg van Lexmond naar Vianen binnenkort worden aanbesteed. Ongetwijfeld zal dit voor deze streek met de verschillende werkzaamheden, die reeds worden of staan te worden uitgevoerd, een belangrijke werkverruiming beteekenen.

= = = = = = = = = = = = = = = =

LEXMOND IN 1954

W. van Zijderveld

Zoals elk jaar gebeurde, gaf Drukkerij Hansum te Ameide rond de jaarwisseling 1954/1955 de *Nieuwjaarsgroet* uit. Dit krantje werd huis aan huis bezorgd in Ameide, Tienhoven en Lexmond. Over Lexmond in 1954 werd daarin het volgende geschreven:

Ook in Lexmond is het jaar 1954 oud geworden. Als we het jaar, dat voorbij ging, in onze herinnering terugroepen, dan kunnen we zeggen dat 1954 een jaar was net als andere jaren. Er werd geklaagd en gedankt.
Geklaagd werd er! Eerst over de droogte in het voorjaar. Toen over de regen in de zomer, over de regen in de herfst en over de regen in de winter. En toch was het geen slecht jaar.
Er werd ook gedankt. Nog nooit waren de dankstondcollecten zo hoog, in beide kerken. Bij verschillende gelegenheden werd een beroep gedaan op de Lexmondse bevolking en telkens kwam er geld. Voor de uit het Oosten verdreven vluchtelingen werd kortgeleden nog ongeveer f 1000,- ingezameld.
Het kerkelijk leven in Lexmond gaf weinig nieuws te zien. Het was voor de Ned. Hervormde gemeente telkens weer teleurstellend te moeten ervaren, dat nog geen der beroepen predikanten aan de roeping naar Lexmond gehoor gaf. Het kerkgebouw, dat wel heel bouwvallig geworden was, wordt nu gerestaureerd. Het lied van de arbeid, dat we nu kunnen beluisteren in het geluid van troffel en hamer, klinkt iedere rechtgeaarde Lexmonder als muziek in de oren.
Vanuit de Geref. Kerk hoorden we ook van verbouw- en uitbreidingsplannen. We hopen dat de kerk van Lexmond, in zijn beide verschijningsvormen, in 1955 dichter bij de verwezenlijking van de plannen moge komen. Dat het stoffelijke welzijn gepaard moge gaan met geestelijke opbloei is onze hartelijke wens.
Het burgerlijke leven vond ongestoord voortgang. De verbetering en verfraaiing van onze Dorpsstraat kwam tot stand. En het is een stap vooruit. Herstel en vernieuwing van oude huizen en gevels zagen we ook. Het streven naar verbetering met behoud van het oude

karakteristieke kan alleen maar worden toegejuicht. Vlak bij de kom en zelfs in de kom vinden we nog een aantal stinksloten. Wanneer we die eind 1955 niet meer terug zouden vinden, zou dat niet als verlies worden opgevat!
De woningbouw in 1954 stond stil. De voorbereiding van de bouw ging door en de plannen voor negen nieuwe woningen zijn in een vergevorderd stadium. Moge het ideaal van de bouwvereniging “De Goede Woning”, aan iedere Lexmonder een goede woning te kunnen aanbieden, daardoor in 1955 verder worden benaderd.
Bevolkingstoename van betekenis was er niet in 1954. Wel werden er 35 kinderen geboren en overleden slechts 15 ingezetenen, maar door meerder vertrek dan vestiging werd dit voordelig verschil vrijwel opgeheven.
De Lexmondse verenigingen ontplooien een gezonde activiteit. We vierden met elkaar een goed Oranjefeest. Vele vergaderingen en uitvoeringen zijn een teken van de kracht van onze verenigingen. Voor 1955 hebben we op het verlanglijstje nog het bekende punt: een goed verenigingsgebouw.
Het zakenleven in Lexmond profiteerde van de hoogconjunctuur. Landbouw, veeteelt en fruitteelt hadden, ondanks het ongunstige weer, een gunstig jaar. Allerwege ziet men in ons dorp levendige bedrijvigheid. De firma van Eck begon een nieuwe auto-spuiterij. Zaken vernieuwden en breidden uit. Men mag met dankbaarheid constateren, dat er welvaart heerst in Lexmond.
Tenslotte kunnen we niet beter doen, elkaar naar goede oude gewoonte welgemeend toe te roepen: ‘Veel heil en zegen voor 1955”.

Er werd rond de jaarwisseling nog een ander krantje huis aan huis verspreid. Dat was het *Nieuwjaarsblad Meerkerk en Omstreken, 1954-1955*, dat werd uitgegeven door Drukkerij A. Schouten in Meerkerk (Telefoon 1!). Hierin komt onderstaand artikel *Lexmond in 1954* voor, dat geschreven werd door gemeente-secretaris G. Janssen. Het bevat meer gedetailleerde gegevens dan bovenstaand artikel.

“Een jaar zinkt in der tijden nacht”. Deze dichtregel van Samuel J. van den Bergh is weldra ook van toepassing op het jaar 1954. Nog

eens willen wij een blik terugwerpen op hetgeen ons aller aandacht trok.
In de eerste plaats willen wij noemen de restauratie der Hervormde kerk. In de eerste plaats een bedehuis, maar toch ook een monument, waartegen elke Lexmonder met ontzag opziet. Eindelijk kon op 18 October de aannemer met zijn werkers het gebouw binnentrekken. Veel zal er nog moeten gebeuren, maar het begin is er! Ondertussen moeten de kerkdiensten gehouden worden in de werkplaats van Van Eck, een noodoplossing zolang er geen noodkerk is. Een zorg voor de Hervormde Gemeente is ook de predikantsvacature, die ondanks diverse beroepen nog onvervuld is. Maar misschien komt ds. Westland over uit Waarder?
De postcommandant der rijkspolitie J. Visser werd overgeplaatst naar Vianen; zijn plaats wordt nu ingenomen door Versluijs uit Krabbendijke. Aan de gemeenteontvanger J.M. de Jong werd op zijn verzoek eervol ontslag verleend. En aanstonds neemt “tante Klaar” ook haar ontslag: mej. K.J. van Luyt doet bij het aanbreken van 1955 “De drie snoeken” over aan J. van Dijk; we zullen haar missen na bijna 33 jaar trouwe dienst!
Op 9 September hielden we het Oranjefeest. De optocht des morgens slaagde uitstekend, de schoolkinderen speelden na de zanghulde voor de burgemeester in het zonnetje, jammer dat de ringrijderij en de volksspelen letterlijk in het water vielen. Maar het concert van “De Bazuin” en de stoelendans maakte alles weer goed. Aan de versiering en verlichting was veel zorg besteed.
Niet onvermeld mag blijven het bezoek waarmede Sint Nicolaas ons opnieuw, in kinderkring en via de schoorsteen, vereerde; we zagen hem zelfs op de 17e december nog een club bezoeken. Het getal stoute kinderen en grote mensen viel erg mee; van de zak voor transport naar Spanje behoefde hij geen gebruik te maken.
Wat knapte de Dorpsstraat op! Geen gehobbel en gestruikel meer, maar een flinke mooie straat waar ieder best over tevreden is! De weggebruiker zal wel het meest in zijn schik zijn met de wegverbetering in Lakerveld, waar men al flink mee opschiet. Volgend jaar komt de straat tussen café Oosterling en de Dorpsstraat aan de beurt. Het zal dan ook moeilijker worden in de sloot te rijden, want de plannen zijn klaar om de watergang tussen dorp en begraafplaats en langs de Laak te dempen. Op de Nes komt

een nieuw stukje straat en een complex van 9 woningen. Wellicht zal ook kunnen worden begonnen aan de nieuwe openbare school. Eerder zal een nieuwe kleuterschool, achter de Christelijke school, verrijzen. Activiteit genoeg!
Van de (vele) collecten willen we speciaal de inzameling voor de vluchtelingen memoreren; voor dit doel werd f 925 opgehaald.
Het aantal geboorten bedroeg (tot 18 December) 35, het aantal sterfgevallen 15; cijfers die enigszins gunstiger zijn dan over 1953. Er werden 15 huwelijken voltrokken. De familie de Haan, Dick ten Bergen en Aart de With verlieten ons dorp om in Canada een nieuwe toekomst te vinden.
Het aantal noodwetuitkeringen vermeerderde van 47 tot 51. Voor de begraafplaats werd een rijdende baar aangeschaft. De openbare school ging naar de schoolradio luisteren.
Ook dit jaar kon met de ouden van dagen een tocht worden gemaakt, ditmaal naar Harderwijk. De verschillende verenigingen maakten eveneens hun jaarlijkse trip met bus en regenjas. De fanfare “Excelsior” oogstte lauweren in het Belgische Visé, de zangvereniging “Hosanna” sleepte mooie prijzen in de wacht en “Nieuw Leven” zong evenmin tevergeefs.
De spaarzaamheid zorgde ervoor, dat de spaargelden bij de boerenleenbank stegen met f 200.000 tot f 2,2 millioen.
De eerste helft van het jaar werd gekenmerkt door een langdurig koud en droog weer. Daardoor bleef de groei van het gras beneden het gemiddelde. De zomer daarentegen was buitengewoon nat, hetgeen oorzaak was van een overvloedige hoeveelheid minder goed gras. Ook het najaar was doorlopend nat, waardoor het vee twee à drie weken eerder dan normaal op stal moest. Wel een verschil met 1953!
Met uitzondering van de suiker- en voederbieten gaven de akkerbouwgewassen boven verwachting een goed beschot. Evenzo het fruitgewas. De boomgaarden krijgen voor Lexmond een steeds grotere betekenis. De gebroeders Rietveld bouwden een koelcel, de firma Bikker & van Zessen vergrootte hun cel en E. Spek plaatste een bewaarplaats voor fruit.
Met de beste wensen voor 1955 besluiten we dit overzicht.
G. Janssen.

Bij de jaarwisseling **1954-1955** wensen we alle vrienden en begunstigers een gelukkig nieuwjaar toe.

En delen U hierbij mede, dat ons

Cafébedrijf,

met ingang van **1 Januari** overgaat aan onze neef **Jan van Dijk.**

Wij danken allen, die ons in de afgelopen jaren begunstigd hebben, en bevelen onze opvolger beleefd in Uw gunst aan.

Gez. van Luijt
Café „DE DRIE SNOEKEN".

Lexmond, 31 December 1954.

Hierbij delen wij U mede, dat wij met ingang van **1 Januari 1955,**

Café »De Drie Snoeken«,

van **Gez. van Luijt** zullen overnemen.

Wij hopen door nette bediening en prima kwaliteit van onze dranken, de van ouds bekende naam **„De Drie Snoeken"** hoog te houden.

Tevens wensen wij al onze vrienden en bekenden een voorspoedig 1955 toe.

Beleefd aanbevelend,

J. van Dijk.

Lexmond, 1 Januari 1955.

Voor **fijn gebak of koekjes** moet men zijn bij de **B**akker.

Van Dijk's Bakkerij

staat sedert jaren om haar kwaliteit bekend. Ook in 1955 hopen wij U weer van dienst te kunnen zijn.

Beleefd aanbevelend,

Van Dijk's Bakkerij
DORPSSTRAAT 56, LEXMOND
m.h.g.

Te koop gevraagd
Wilgen- en Populierenbomen
A. Spek, Lexmond
G.N. TELEFOON 218.

»SCHERPENZEEL'S«
BRANDSTOFFENHANDEL
wenst allen een gelukkig nieuwj.
J. A. Chaigneau
LEXMOND - Telefoon 286.

H. Verhoef, Lexmond
Telefoon 205
DEKBERENSTATION
wenst zijn geachte cliëntele en bekenden een gelukkig 1955.

Advertenties uit Nieuwjaarsblad Meerkerk en Omstreken.

= = = = = = = = = = = = = = = = =

7e jaargang nr. 1, februari 2005

LAKERVELD
BOER AAN FLARDEN, OF BOER IN FLARDEN?

P. de Pater

Citaat uit de Landbouwgids 1953.
"Het goede ontwikkelingspeil van onze boeren is altijd de kracht geweest van de Nederlandse Landbouw. Zij weten niet alleen hoe ze iets moeten doen, maar ook het waarom kennen zij."

Misschien het laatste compliment voor de boer?

Eens heeft mij iemand gevraagd, of ik in één zin een karakteristiek van Lakerveld kon geven. Mijn antwoord was: een streek waar in 50 jaar meer veranderde dan in de 300 jaar daarvoor. Misschien had ik er het volgende aan toe moeten voegen: en waar in het jaar 2100 een Lakerveld zal verschijnen, dat niet meer lijkt op het Lakerveld van 2000.
In de niet al te verre toekomst, zal Lakerveld een streek met nauwelijks melkveehoudende boeren worden. Deze ontwikkeling is reeds in volle gang. Dit is geen doemdenkerij; maar een nuchter constateren van ontwikkelingen. Schotse hooglanders in een gebied dat 30 cm onder N.A.P. ligt, is in 2004 een feit waar ik even aan moet wennen. Dat deze beesten vergezeld gaan van de verschijning van Nijl ganzen, en Canadese ganzen in de Lakerveldse polder is slechts toevallig. Ik vond het een leuke woordspeling. In 1967 kreeg ik als jonge vogelliefhebber met Sinterklaas het boek "Vogels in Kleuren". Uitgegeven door Meulenhoff Natuurgidsen. De twee genoemde ganzensoorten staan er niet in. Alle boeren die sinds 1967 uit Lakerveld verdwenen zijn, staan wel op mijn lijst. En deze lijst zal zich in een snel tempo uitbreiden. Wat er met het overblijvende land zal gebeuren is in de toekomst verborgen. Waarschijnlijk zal een gedeelte eigendom worden of blijven van mensen, die deze grond gebruiken voor allerlei soorten "vee". Hier hoeft niets mis mee te zijn. Het kan mooie plaatjes opleveren.

Bijvoorbeeld Lakenvelder koeien in Lakerveld.

Een ander (groot) gedeelte zal verwaarloosde grond worden. (Dit wordt abusievelijk wel natuurgebied genoemd.) Hier is wel iets mis mee. Het levert geen mooie plaatjes op.

Nu moeten we niet denken, dat boeren in Lakerveld in het verleden een mooie, gemakkelijke en zeer winstgevende zaak was. De werkelijkheid zat iets anders in elkaar.
In één van mijn vorige artikelen heb ik de grote Lakerveldse boeren die in 1881 mochten stemmen vermeld. Hoewel er gezien de economische situatie aan het eind van de 19e en het begin van de 20e eeuw geen enkele reden voor was, vertoonden sommige boeren in Lakerveld en Heicop blijken van grootheidswaanzin. Sorry voor het woord, maar het was wel de werkelijkheid. Op visite bij collega boeren van hetzelfde kaliber waren gesprekken over de kwaliteiten van de daggeld(st)ers een mooi onderwerp. (Misschien de meest dubbelzinnige zin die ik ooit geschreven heb.) Het rijvermogen van de paardjes, de opmaak van de tilbury en die mooie boerenwagen waren leuke onderwerpen om de avond mee af te sluiten. De daggeld(st)ers waren op dat moment de volgende dag al slapend aan het voorbereiden. De kinderen van de boer al eerder.

In 1969 schreef een voormalige Heicopse boer zijn jeugdherinneringen.

Hier volgt een citaat:
"Van de kant van de ouders was niet veel belangstelling voor de vorderingen van hun kinderen op school. Belangrijk was dat je groot en sterk werd, en wat kon verdienen, de boerenkinderen op de boerderij, de arbeiderskinderen in loondienst, voor zover er van loon sprake kon zijn. Koeien melken, stekels trekken was veelal het begin van je arbeidsprestatie. Vol trots hoorde je dan een vader of moeder zeggen: die jongen van ons 8 à 10 jaar oud melkt al 4 koeien uit. Het grootste kwaad deed men wel de kinderen 's morgens 3 à 4 uur uit hun bed te halen om te melken en dan op de dag naar school, ik vertel dit uit eigen ondervinding."

Stekeltrekker

De ligging van de boerderij en de landerijen was van dien aard, dat men in de huidige omstandigheden men zelfs als onbelast eigenaar

geen droog brood zou kunnen verdienen. De 40 morgen land lag verspreid over 4 à 5 polders: Autena, Bolgerij, Boeicop, Heicop en Overheicop. De kwaliteit van het land was zeer goed tot zeer slecht. De 18 melkkoeien waren verdeeld in 4 koppels. Jongvee en paarden waren ruim aanwezig, de jonge paarden dienden om het slechte land nog zoo fatsoenlijk mogelijk te beweiden, wat niet altijd lukte. In het najaar gingen er dagen zoek om het vee te verweiden; verbruggen noemde men dat. Vooral het ontbreken van vaste bruggen gaf een geweldige stagnatie. De hooibouw duurde altijd 5 weken, als het weer mee werkte.
Deze verhalen speelden zich af tussen 1897 en 1910.

Dat goed kunnen melken belangrijk was blijkt ook uit de volgende advertenties uit de "Schoonhovensche Courant" van woensdag 6 december 1911.

Tegen Januari gevraagd:

Een Daglooner.

Huis met Tuin beschikbaar. Aan hetzelfde adres:

Een Boerenknecht

gevraagd, goed kunnende melken.

Gevraagd voor vast, met Kerstmis, een

Boerenarbeider,

goed kunnende melken.

GEVRAAGD:

Een Boerenknecht,

P. G., goed kunnende melken, tegen Kerstmis,

Met Kerstmis **biedt zich aan:**

Eene Boerendienstbode,

goed kunnende melken.

Behalve boeren, die over een eigen bedrijf beschikten, bestonden er nog twee andere soorten boeren: de huurboer en de zetboer. Een huurboer huurde een boerderij van een eigenaar. Hij betaalde een bepaald bedrag aan huur, en de inkomsten van het bedrijf waren voor hemzelf. Een zetboer werd door de eigenaar op een boerderij gezet. Hij ontving een loon. Zetboeren zijn mij in Lakerveld onbekend, huurboeren waren ruimschoots aanwezig. Hij verkeerde in een moeilijke positie. Het welzijn van hem was puur afhankelijk van de grillen van de eigenaar. De één had geluk, de ander niet. En zo verhuisde menige huurboer na 1 mei weer naar een andere boerderij.
Om een beeld te schetsen; mijn overgrootvader was huurboer, en kreeg in 1888 het volgende contract voor zijn kiezen. Niet in Lakerveld, maar even uit de wei in positieve zin kan geen kwaad. Trouwens; ik heb zowel in letterlijke, als in figuurlijke zin geen wei. (Mooie Lakerveldse uitdrukking.)

De huurder zal het gehuurde als een goed huisvader en eerlijk pachter bewonen en gebruiken en behandelen, en hetzelfde bij het eindigen in een goede staat opleveren, als waar hij erkent te hebben aanvaart het zelfde van aart of bestemming niet mogen veranderen, evenmin het zij geheel of gedeeltelijk aan anderen in onderhuur of gebruik mogen afstaan zonder toestemming van de verhuurder.
De huurder zal het weiland moeten beweiden met hoornvee en niet meer dan één paard, het een en ander niet laten weide aan de buren, het hooiland eenmaal hooijen en daarna weiden tot primo 1 October, het hout dat hakbaar is hakken en ten eigen baten mogen gebruiken, doode stoven rooijen en daar voor goede pooten steken en de wal er achter goed opmaken.
De personele belasting en hoofdelijke omslag van het gehuurde geheven wordende, is voor rekening van den huurder, terwijl grond- en polderlasten gemeenschappelijk zullen betaald worden.
De huurder zal het gehuurde glasdicht moeten houden en opleveren bij reparatie, het werkvolk huisvesten en voeden volgens plaatselijk gebruik.
De huurder moet voor zijn rekening al het gehuurde houden uit alle gewone en buitengewone schouwen en keuren, den dijk opschoppen en begrinden, allen volgens daaromtrent nu bestaande of later te

maken keuren of verordeningen. Komende allen daarop ontstane bekeuringen boeten en kosten voor zijn rekening. Hij zal het land behoorlijk moeten sloten, bloten, greppelen, het gebloten daarop achter laten, hetzelfde zuiveren en voortduurend gezuiverd houden van alle onkruid.
Stekels trekken, molshoopen slechten, pooten smeeren en tegen schillen te vrijwaren.
De huurder zal een behoorlijk beslag van vee moeten weiden en opstallen. Het hooi op het gehuurde gewonnen, mitsdien dat hij zijn beslag opstald, dan is het overige voor zijn en de mest dien er valt blijft ten baten van het land en zoo wat verdeelen gedeeltelijk in het hooiland wei- en bouland.
Alle voorziene en onvoorziene gewone en buite gewonen rampen en onheilen zijn voor rekening van den huurder zoodat deze voor verlies van vruchten en vee geene geheel of gedeeltelijke kwijtschelding der huur kan pretendeeren.
De huurder mag in geen geval bij het eindigen der tegenwoordigen huur verlenging of stilzwijgen weder in huren pretendeeren, zullende voor eventuelen en huren of Conticatie van huur een nieuwe schriftelijke overeenkomst nodig zijn. Dan vervolgt de acte met:

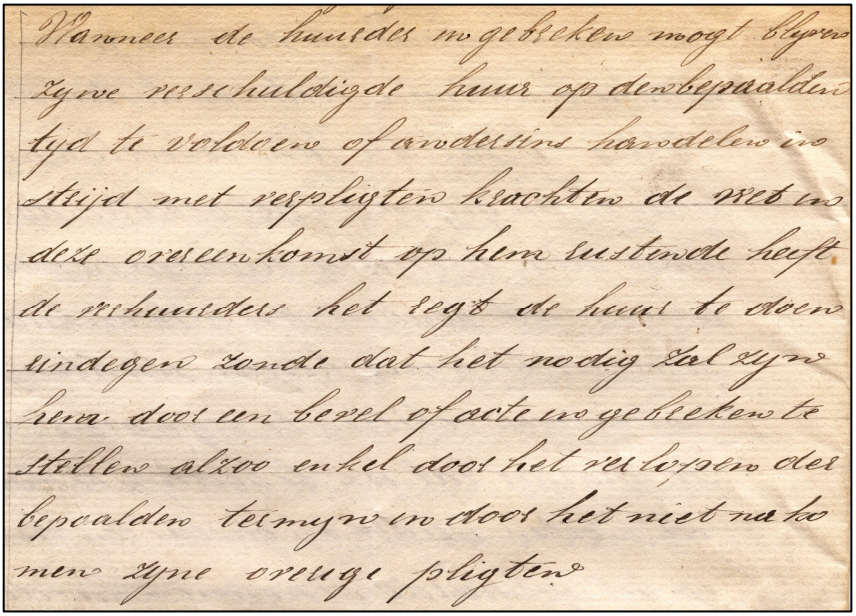
Wanneer de huurder nu gebreken mogt blijven
zijne verschuldigde huur op den bepaalden
tijd te voldoen of anderzins handelen in
strijd met verpligten kragten de wet en
deze overeenkomst op hem rustende heeft
de verhuurder het regt de huur te doen
eindegen zonder dat het nodig zal zijn
hem door een bevel of acte in gebreken te
stellen alzoo enkel door het verlopen der
bepaalden termijn en door het niet na ko
men zijne overige pligten.

Hieronder volgt voor de leesbaarheid de tekst van het hiervoor afgebeelde gedeelte van het huurcontract.
Wanneer de huurder in gebreken mogt blijven zijne verschuldigde huur op den bepaalden tijd te voldoen of andersins handelen in strijd met verpligten krachten de wet en deze overeenkomst op hem rustende, heeft de verhuurder het regt de huur te doen eindigen, zonder dat het nodig zal zijn hem door een bevel of acte in gebreken te stellen alzoo enkel door het verlopen der bepaalden termijn en door het niet nakomen zijne overige pligten.

Dit (wurg)contract werd mijn overgrootvader niet voorgelegd door een toevallige rijke boer. Nee, door zijn rijke zwager!!! Van je familie moet je het maar hebben. Alhoewel, misschien is het sowieso onverstandig om van je familie te gaan huren. De inhoud van dit hele contract was simpel: de eigenaar van de boerderij bepaalde zelf of de huurder het goed gedaan had.
(Dat dit contract nogal wat taalfouten bevat, weet ik. Het zij zo.)
(Red.: Storende taalfouten zijn t.b.v. de leesbaarheid verbeterd.)

In 2004 hebben we het over rechten en plichten. In 1888 waren er "pligten". Over "regten" zouden we het later wel eens hebben, of niet. Toen in de crisisjaren de zaak helemaal leek te ontsporen voerde de toenmalige minister-president Hendrik Colijn in 1934 een nieuwe pachtwet in.
Toch waren die boeren belangrijk: het belang van een goede voedselvoorziening in Nederland werd al vroeg ingezien. De overheid richtte in 1847 de Hollandsche Maatschappij van Landbouw op. De beide wereldoorlogen (1914-1918 en 1940-1945) zouden het gevoel van de aanwezigheid van voldoende voedsel versterken.

Hollandsche Maatschappij van Landbouw
OPGERICHT 1847.
8081 Leden; 410 Leden oud-leerlingen of Zoonsleden.
Beschermvrouwen:
H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.
Beschermheer:
Z. K. H. Prins der Nederlanden.

De H.M.V.L. voorzag de landbouwers van informatie over markten, agrarisch onderwijs en een goede bedrijfsvoering.

Hierbij afgebeeld de kop uit het jaarboekje van 1934, waar dit alles in staat.

Een aantal tips over een goede bedrijfsvoering anno 1934 blijven het vermelden waard; één ervan is actueler dan ooit.
Voor de praktijk van de veevoeding kunnen uit de nieuwere wetenschappelijke inzichten omtrent de eiwitten, de vitaminen en de aschbestanddelen (sporenelementen noemen we die tegenwoordig.) *de navolgende gevolgtrekkingen worden getrokken:*

- *Zij bewijzen het zeer groote belang van weidegang voor fokvee, melkvee en jongvee.*

Dat anno 2004, dus 70 jaar later!, dit gegeven zeer actueel is, vind ik toch wel frappant. Door de wetgeving schijnt de boer in de nabije toekomst genoodzaakt te zijn, zijn koeien binnen te houden. Wees gerust, het zal in Lakerveld voorlopig niet gebeuren. Een Lakerveld zonder koeien is immers geen Lakerveld.

- *Zij bewijzen de groote betekenis van het voeren van voederbieten, bladeren en koppen van suikerbieten, natte pulp, natte bostel, wortelen, aardappelen, kuilgras e.d. in bescheiden hoeveelheden per winterdag aan uw vee naast hooi en krachtvoer.*

Zo'n koe in 1934 kreeg een aardig gevarieerd diner voorgeschoteld. In 2004 is het standaard: kuilgras, snijmaïs, krachtvoer en vooral melk geven. (Alles machinaal, als het effe kan.) In 1934 zat het iets anders in elkaar. En ook de kinderen speelden hierin weer een belangrijke rol: menig Achthovens en Lakervelds schoolkind moest na de wandeling uit de school, behalve melken, ook nog een paar manden bieten malen. Voor dit malen gebruikte men een bietenmachine. Er was niks machinaals aan, gewoon handwerk. Bietenmolen was een beter woord. Tegenwoordig tref je deze dingen nog wel eens aan in een tuin, inmiddels van bloemen voorzien. Ter ere van die Lexmondse kinderen die ooit de zwengel bedienden, zullen we maar zeggen.

- *Zij bewijzen mede de noodzakelijkheid van een goede verpleging en stalinrichting* (voldoende licht en lucht en reinheid.)

Aan voldoende licht en lucht zou het in de Lakerveldse stallen van 1934 zeer ernstig ontbreken. Veel Lakerveldse stallen, die zich in het achterhuis bevonden, waren nogal donker en bedompt. De koeien stonden tussen stokken onder een lage zolder. En menige koe zal in het voorjaar even met haar ogen geknipperd hebben, toen zij het zonlicht weer aanschouwde.

Tot slot een aardig verhaal over achterhuizen: In 1979 werden een Lakervelds en een Achthovens achterhuis uitgekozen voor de opnamen van een speelfilm*, die zich verder voor een groot deel afspeelde op de Oude Zederik. Ik bedoel hiermee de door Jacob Bijl geregisseerde film: "Tiro". In deze film; waarvan de première plaatsvond in de beroemde Amsterdamse schouwburg Tuchinsky, speelden o.a. Geert de Jong, Linda van Dijk, Johan te Sla, Kitty Courbois en Rien Poortvliet een rol. Behalve acteurs heb je in een speelfilm ook nog een aantal figuranten nodig. Één ervan was de Lakervelder Teunis Kersbergen; hij was boer maar bovenal een groot natuurmens: jager, mollenvanger en kievitseierenzoeker. Diverse jachtattributen van hem bevinden zich in "De Drie Snoeken". En daar horen ze ook. De beroemdste anekdote over hem? Teunis schoot een patrijs; het beestje viel neer aan de overkant van een brede sloot. Een buizerd vloog langs, raapte de patrijs op, en knarste waarschijnlijk uit haar/zijn snavel: "Tunnis bedankt". Teunis had trouwens een ongetrouwde broer met een opmerkelijke voornaam. Zijn voornaam luidde Jan Boer.**

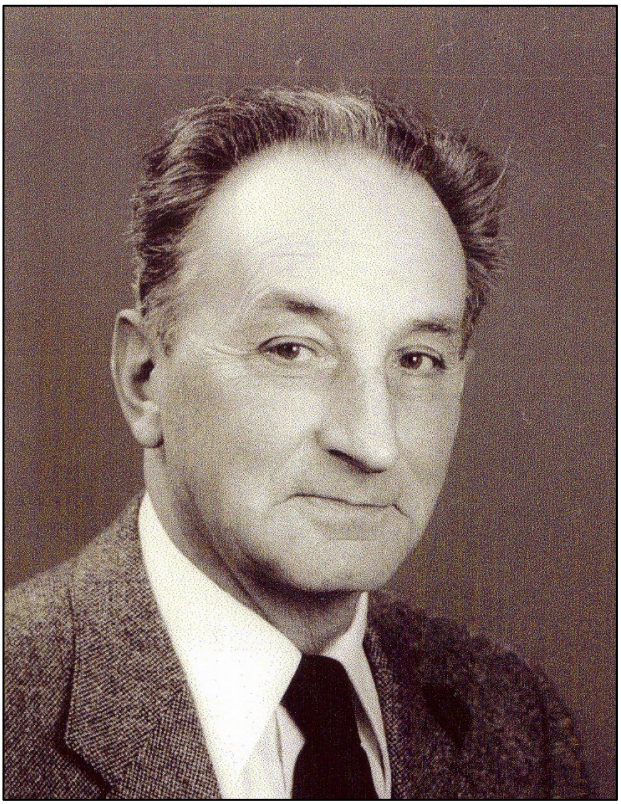

Teunis Kersbergen

Was ik dit verhaal ook al niet met dit laatste woord begonnen?

* Uiteindelijk werd alleen op Achthoven 40 gefilmd.
** In een door mij ooit gelezen boek over voornamen wordt vermeld dat de voornaam JAN BOER voorkwam in het Zuid-Hollandse Lexmond.

P.S. Hierbij een foto uit het Lakerveld van 1988, hopelijk wordt dit geen historie.

Bronnen:

- Archief Jac. de Jong.
- Jaarboekje Hollandsche Maatschappij van Landbouw 1934.
- De Landbouwgids 1953.
- Speelfilm Encyclopedie, Vijfde Editie 1991.
- Persoonlijk archief Peter de Pater.

= = = = = = = = = = = = = = = = =

7e jaargang nr. 1, februari 2005

HERKOMST ILLUSTRATIES

Voorpagina	Chr. School Hei- en Boeicop	J.P. de Leeuw
Pagina 4 t/m 6	Instructie voor de gemeente ontvanger	H. de With
Pagina 6	Medaille met dank aan B. Schrijvershof	S. de Riddert
Pagina 7	Toen: Dorpsgezicht 1979	W. van Zijderveld
Pagina 7	Nu: Dorpsgezicht 2004	S. de Ridder
Pagina 14	Brandweerwagen 1962	Joh. de With †
Pagina 15	Brandweerwagen 1980	Joh. de With †
Pagina 24	Advertenties 1954	W. van Zijderveld
Pagina 26	Lakenvelders	D. Bos
Pagina 27	Stekeltrekker met dank aan D. de Bruin, Giessenburg	S. de Ridder
Pagina 28	Advertentie 1911	P. de Pater
Pagina 30	Huurkontrakt	P. de Pater
Pagina 31	Jaarboekje H.M.V.L. 1934	P. de Pater
Pagina 33	Teunis Kersbergen	H. van Iperen-Kersbergen
Pagina 34	Koeien in de wei	P. de Pater

Kopij voor het volgende nummer moet voor 15 april 2005 worden ingeleverd.

© Overname van artikelen of gedeelte daarvan voor publicatie-doeleinden, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de auteur en/of redactie. Onder voorwaarden van duidelijke bronvermelding en toezending van een exemplaar aan de auteur.

INHOUDSOPGAVE

Een groeiende geschiedschrijving	3
Instructie voor de gemeenteontvanger	4 t/m 6
Toen en Nu	7
Hei- en Boeicop, brand en brandweer	8 t/m 15
Uit de 'Leerdammer' van 70 jaar geleden	16 t/m 19
Lexmond in 1954	20 t/m 24
Lakerveld, 'Boer aan flarden, of boer in flarden?'	25 t/m 34
Herkomst illustraties	35